

ONTMOETEN IN DE HOORNES

Ontmoeten in de Hoornes, lessen en voorstellen voor de 'governance'

Het traject 'De Toekomst van Katwijk' levert een boeiende en belangrijke lijst van thema's of doelen op. Voor de komende periode wordt daarmee duidelijk wat inwoners, verenigingen, ondernemers en professionals belangrijk vinden als het gaat om zorg, zingeving, ontwikkeling tot aan werk. De wens of zelfs het ideaal daarbij is dat diezelfde maatschappelijke partijen zelf volop de ruimte krijgen om met eigen oplossingen en initiatieven komen. Zoiets gaat natuurlijk niet vanzelf, daarvoor is de omslag te groot.

Ontmoeten in de Hoornes was daarom een oefenproject. Wat betekent werken met een thema voor instellingen, ambtelijke organisatie en maatschappelijke partners? Het thema in kwestie was 'ontmoeten', een door vele inwoners en organisaties genoemde wens en prioriteit. Voldoet de organisatie zoals die nu bestaat of zijn aanpassingen gewenst? Zijn de huidige prikkels voldoende om samen met het thema aan de slag te gaan, of is het gewenst om nieuwe 'instrumenten' te komen? Het zijn allemaal vragen rondom de 'governance', vragen dus rondom de besturing en organisatie.

Les 1 Aandacht voor randvoorwaarden voor succesvol oefenen

Ontmoeten in de Hoornes is een oefenproject. Leren en oefenen wordt dikwijls gereserveerd voor een cursus in een hotel of lokaal. De initiatiefnemers verdienen een compliment voor de moed om te oefenen in de praktijk. Dat betekent namelijk verbouwen terwijl de winkel gewoon open is. Dat vraagt allereerst om tijd van deelnemers om te oefenen. Die tijd was voor enkele deelnemers expliciet gereserveerd, maar niet voor iedereen. Oefenen vraagt bovendien meer tijd dan gepland, dit geldt ook voor deelnemers aan 'Ontmoeten in de Hoornes'. Oefenen is daarom ook een mentale investering, deelnemers moeten zin hebben om te oefenen. Bij Ontmoeten in de Hoornes was die zin om mee te doen groot, ook omdat de wethouder, management en raad zeer actief meededen. Dit voorbeeldgedrag versterkte de animo om mee te doen. Oefenen loont en zeker is voor herhaling vatbaar.

Voorstel 1 Aandacht voor randvoorwaarden voor oefenen.

Belangrijk is ook in andere oefentrajecten zorgvuldig na te denken over de randvoorwaarden. Het gaat om tijd en capaciteit, een duidelijke opdracht, goede communicatie over het verloop van het oefentraject en voorbeeldgedrag van kernspelers.

Les 2 Thematisch werken vereist nieuwe vormen van collegiaal overleg

Met ontmoeten is gekozen voor een zeer breed thema, hieronder gaan zeer uiteenlopende onderwerpen schuil als sport, cultuur, eenzaamheid, ouderenzorg, welzijn van jongeren tot aan verslaving. Thematisch werken betekent kortom integraal werken in optima forma. Wie ook de ambtelijke motor is, in dit geval de afdeling Samenleving, het oefenproject raakt direct het werk van andere afdelingen.

ONTMOETEN IN DE HOORNES

Bij Ontmoeten in de Hoornes is daarom gekozen voor een brede ambtelijke steungroep, met de wat speelse naam 'Fans van de Hoornes'. De betrokken medewerkers komen van diverse afdelingen maar hebben veelal ook een band met de Hoornes. Veel fans zijn opgegroeid in de Hoornes. Dit heeft zeker voordelen, de betrokken fans kennen bewoners, kennen de cultuur van de wijk en zijn extra gemotiveerd om van 'Ontmoeten in de Hoornes' een succes te maken. Het nadeel van de fangroepconstructie is dat niet alle accounthouders of specialisten hierin vertegenwoordigd zijn. Via interviews en ontbijtbijeenkomsten zijn enkelen van hen later wel aangehaakt.

Thematisch werken komt niet van de grond zonder integrale steun en betrokkenheid. Die steun bestaat niet vanzelfsprekend. Een les is dat het onderwerp op allerlei manieren aandacht moet hebben en houden, medewerkers moeten vertrouwd raken met een thema. Collega's moeten zin hebben om het thema verder te brengen en elkaar te steunen waar nodig.

Voorstel 2 Introduceer nieuwe vormen van collegiaal overleg.

Thematisch werken vraagt daarom nieuwe vormen van collegiaal overleg en aansprekende (interne) communicatie. Collega's die wat verder weg staan kunnen actief uitgenodigd worden bij aansprekende evenementen. Bij Ontmoeten in de Hoornes vond in december 2018 een kerstboom-evenement plaats dat nieuwe collega's met het oefenproject in contact bracht.

Expliciete aandacht vraagt de rol van de accounthouders of ambtelijke specialisten. Hoe spelen zij mee, in het spel van thematisch werken? Ontmoeten raakt naast welzijn en zorg bijvoorbeeld ook wonen en ruimte, denk aan ontmoetingsplekken bij nieuwbouw of de inrichting van een plein. Het is belangrijk hen op een constructieve wijze uit te dagen om het thema ontmoeten mee te nemen in hen dagelijkse werk. Werken met een thema vraagt van medewerkers om buiten hun discipline te gaan, wat voor niemand makkelijk is.

Dit kan door voorbeelden aan te reiken, werkateliers te organiseren maar ook door creatieve oplossingen aan te moedigen en te belonen (het instellen van een themaprijs?). De schaal van de gemeente Katwijk is daarbij absoluut een voordeel, collega's kunnen elkaar makkelijk opzoeken.

Les 3 Thematisch werken is gebaat bij een vernieuwde aanpak van wijkgericht werken

Het oefenproject Ontmoeten in de Hoornes is niet alleen bijzonder door de thematische aanpak maar ook door de keuze voor toepassing in een wijk, in dit geval de Hoornes. De opdracht was simpel gezegd 'ga maar eens in de slag in een wijk'. Dit hoeft natuurlijk niet, het verbinden van thematisch werken aan een wijk. Sommige thema's lenen zich wellicht beter voor een brede Katwijkse aanpak dan voor een wijkaanpak. Met de keuze om te oefenen in een wijk werd wel duidelijk dat wijkgericht werken enerzijds complex is en anderzijds ook veel kansen biedt!

De Hoornes kent geen historische kern en minder wijktradities dan andere onderdelen van Katwijk. Het positieve nieuws is dat in de Hoornes veel plaatsen zijn om het ontmoeten te versterken. De Hoornes is rijk aan scholen, verenigingen, bewonerscommissies en aan mensen die betrokken zijn bij de wijk.

Het oefenproject Ontmoeten in de Hoornes heeft niet alleen een mooie lijst van initiatieven opgeleverd om samen met maatschappelijke partners het ontmoeten te versterken, het maakt ook duidelijk dat thematisch werken vraagt om nieuwe impulsen voor het wijkgericht werken. Om thematisch te werken via en in wijken is meer nodig dan nu aanwezig is. Dat vraagt

ONTMOETEN IN DE HOORNES

om nadere studie en (ambtelijke) afstemming. De Hoornes is beslist een sociale wijk, maar er zijn nieuwe instrumenten nodig om de sociale cohesie verder te versterken.

Bij het ontwikkelen van nieuwe initiatieven rond ontmoeten viel op hoeveel wijkwerkers de Hoornes kent. Ze werken bij de gemeente, welzijnswerk, zorginstellingen of bij een corporatie. Ze opereren onder de vlag van wijkregie, wijkraad, wijkbeheer of wijkagent. Ook instellingen voor zorg en welzijn kennen wijkwerkers en zelfs de corporatie organiseert zich inmiddels wijkgericht. Het zijn belangrijke functies omdat ze schakel vormen tussen instellingen en bewoners, problemen signaleren en kunnen doorverwijzen.

Voorstel 3 Versterk de regierol van de wijkwerkers.

Het begeleiden van initiatieven vraagt om creativiteit, empathisch vermogen en vooral om volhouden. De regierol ligt nu verspreid over diverse spelers, van de wijkregisseur tot aan de wijkwerkers van Welzijnswijk. Ontmoeten in de Hoornes laat zien hoe versnipperd nu wordt gewerkt. Problemen worden vooral als zorg- of als ruimtevraagstuk benaderd, er zijn verschillende spreekuren op verschillende locaties en digitale middelen worden niet samen ingezet. Ontmoeten in de Hoornes leert hoe belangrijk is om ook deze professionele wijkstructuur verder te ontwikkelen, met een voortrekkersrol voor de wijkregisseur. Om thematisch werken in een wijk van de grond van te krijgen moet de wijksteunstructuur beter zichtbaar en vindbaar zijn. Ook valt te denken aan wijkopdrachten voor instellingen.

Voorstel 4 Versterk de rechten en middelen van inwoners.

De maatschappelijke agenda is bovenal gericht op nieuwe initiatieven van maatschappelijke partners. Om de rol van de inwoners te versterken zijn nieuwe instrumenten voor inwoners nodig. Te denken valt aan een actieve inzet van 'the right to challenge' of een intensiever gebruik van het budget van de wijkraad. In andere gemeenten bestaan proeven met wijkvouchers of wijkaandelen, daarvan valt beslist te leren. Inwoners en verenigingen komen niet zomaar met initiatieven, ze moeten daarvoor uitgedaagd worden, goed begeleid en toegerust met voldoende middelen.

Voorstel 5 Werk met inspirerende wijkgroepen

Ontmoeten in de Hoornes levert tal van initiatieven op rond ontmoeten. Dit vraagt expliciet om nieuwe vormen van samenwerking op wijkniveau. Het gaat om samenwerking tussen instellingen, maar ook met (sociale) ondernemers, verenigingen en bewoners. Het is nuttig om hiervoor een aparte groep op te richten. Die groep begeleidt nieuwe initiatieven, agendeert vragen en moedigt aan. Zo'n groep kan ook worden ingezet voor andere thema's dan ontmoeten, zoals voor de energietransitie of het maken van een omgevingsplan. In het oefentraject Ontmoeten in de Hoornes wordt zo'n brede wijkstructuur gemist. Bestaande groepen of platforms werken nu vooral sectoraal en zijn meer gericht op individuele hulpverlening dan op het bevorderen en steunen van initiatieven.

Eenvoudig is het overigens niet om zo'n brede groep op te richten en in stand te houden. Het gaat om deelnemers van diverse pluimage met verschillende belangen en gewoontes. Om zo'n groep actief en verbonden te houden is een aansprekend programma gewenst, met daarbij een bescheiden budget voor de te organiseren ontmoetingen. Op de langere termijn is de waarde groot, zo wordt beter dan nu gebeurt de capaciteit van de wijk benut en ingezet voor maatschappelijke doelen. Een losse structuur valt te verkiezen boven dan een sterk geformaliseerd overlegorgaan.

ONTMOETEN IN DE HOORNES

Les 4 Instellingen moeten actief begeleid worden bij thematisch werken

De gemeente Katwijk kent verschillende instellingen die als opdrachtnemer in de wijk de Hoornes actief zijn, vooral op het terrein van zorg en welzijn. De financiële relatie verschilt van subsidie tot inkoop. De contractvorm biedt de kans om een impuls aan het thema ontmoeten geven. Vooral Welzijnskwartier is op verschillende manieren actief met ontmoeten, van jong tot oud en van eten tot festivals.

Voorstel 6 Begeleiding blijft een kerntaak van de ambtelijke opdrachtgever

Belangrijk is dan wel voldoende duidelijkheid te bieden over wat van de instellingen in kwestie wordt verwacht. Enerzijds zijn het professionals zelf die het beste weten wat ze kunnen en moeten doen om het thema te versterken. Anderzijds is van groot belang dat de ambtelijke opdrachtgevers actief blijven meedenken en zelfs als coach of inspirator de instellingen begeleiden. Thematisch werken vraagt om nieuwe vormen van samenwerking. Dit is wennen voor alle betrokkenen en vraagt om (samen) oefenen en reflectie. Simpelweg een opdracht verlenen en op grote afstand volgen wat gebeurt geeft te weinig rendement en is voor zowel de opdrachtgever als opdrachtnemer (uiteindelijk) onbevredigend.

Voorstel 7 Versterk de regietaak van professionals

Voor het thema ontmoeten op wijkniveau is vooral versterking van de regierol gewenst. Belangrijk is dat instellingen niet alleen hun eigen taak en opdracht uitvoeren, maar zich ook verantwoordelijk voelen voor bestaande en nieuwe vormen van samenwerking, met partnerinstellingen, maar ook met bewoners en bedrijven. Het is gewenst deze regierol aan te scherpen en expliciet te benoemen van wie die regie wordt verwacht en wat het behelst. Welzijnskwartier is een belangrijke kandidaat als het gaat om ontmoeten, maar dat hoeft niet. Denkbaar is ook dat deze sociale makelaarsrol vervuld wordt door een ambtelijke functionaris, door een sociale ondernemer of door een actieve wijkbewoner.

Fans van de Hoornes

